

CHOMIK MIESZKA W LUBLINIE

CHOMIK EUROPEJSKI – CHOMIK LUBELSKI ginący i waleczny

Fot. Ela Krynalska

Co oznacza kategoria „krytycznie zagrożony”?

W klasyfikacji Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN) gatunki zaliczone do kategorii CR (Critically Endangered) to gatunki, których liczebność zmalała do poziomu krytycznego lub takie, których liczebność bądź areal zanika w tempie grożącym całkowitym wymarciem. Uratowanie gatunków tej kategorii jest raczej niemożliwe bez specjalnej aktywnej ochrony, skierowanej również na usuwanie przyczyn wymierania.

Chomik europejski (*Cricetus cricetus*) to jeden z najbardziej zagrożonych wyginięciem i najszybciej zanikających gatunków europejskiej fauny. Lubelszczyzna, w tym Lublin, jest miejscem występowania dużej i wciąż względnie silnej¹ populacji chomika. Jej przetrwanie może mieć istotne znaczenie dla uratowania gatunku w skali Polski i Europy.

Od 2020 r. chomiki europejskie na czerwonej liście Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN) ujęte zostały w kategorii „krytycznie zagrożone wyginięciem”. Jeżeli trend się utrzyma, ten gatunek nie przetrwa następnych 30 lat. Jego walka o przetrwanie jest symbolem dla tysięcy rodzimych zwierząt i roślin, które cierpią z powodu skutków intensywnego rolnictwa, zwłaszcza używania chemikaliów, zalesiania gruntów porolnych, rozbudowy sieci dróg. Także ocieplenie klimatu wpływa niekorzystnie na ten gatunek: niestabilna zima powoduje, że hibernacja chomika jest za krótka, przez co zgromadzone zapasy szybciej się kończą. (...) Po 2000 r. populacja zmniejszyła się o 75%.
WWF „ZWYCIĘZCY I PRZEGRANI 2020”

* Sita linii filogeograficznej E1, która zamieszkuje ten obszar, zawiera się w rozmieszczeniu populacji na stosunkowo licznych stanowiskach, istnieniu połączeń między populacjami (stwierdzenie migrantów) i wyższym poziomie heterozygotyczności w porównaniu do linii Pannonia i North.

Fot. Ela Krynalska

Fot. Ela Krynalska

Fot. Ela Krynalska

POZNAJ CHOMIKA

Chomik europejski (*Cricetus cricetus*) – gatunek gryzonia z rodziny chomikowatych, największy gatunek chomika.

Występowanie

Był szeroko rozprzestrzeniony w Europie i Azji, od Chin i Mongolii przez Rosję i wschodnią Europę aż po Holandię i Belgię. Na przełomie XX i XXI wieku zaobserwowano istotne zanikanie populacji w Europie Zachodniej, Środkowej i Wschodniej, a także w azjatyckiej części obszaru występowania. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu chomik występował w całej środkowej i południowej części Polski, za wyjątkiem terenów górskich. Współcześnie obszar występowania stanowi mniej niż ¼ zasięgu z lat 60. Obszar głównej koncentracji to Wyżyna Lubelska z Rostoczem i Wyżyna Małopolska.

- Zamieszkuje środowiska stepowe, półpustynne oraz tereny rolne, współcześnie również obszary miejskie. W Polsce spotykany jest głównie na polach uprawnych.
- Ma długość 20–25 cm.
- W stanie dzikim żyje maksymalnie do 4 lat.
- Jest aktywny od marca do połowy listopada. Resztę roku „przesypia” (hibernuje).
- Rozmnaża się 1 do 3 razy w roku. Zwykle w jednym miocie rodzi się 6–10 młodych. Aktualnie obserwuje się powszechny spadek rozrodczości.
- Żywi się głównie ziołami i roślinami uprawnymi (zboża, warzywa), a także drobnymi zwierzętami.
- Buduje podziemne nory, w których m.in. hibernuje i gromadzi pokarm.
- Jego cechą charakterystyczną są torby policzkowe, w których przenosi pokarm. W chwili zagrożenia potrafi je „pompować”, żeby wydać się większym.

Przykładem zaangażowania w czynną ochronę jest program z Jaworzna, gdzie z nie lubianego szkodnika chomik stał się wizytówką miasta.

Fot. Jaworzno.pl

Fot. Jaworzno.pl

Fot. Jaworzno.pl

Fot. Jaworzno.pl

OCHRONA PRAWNA

W Polsce (tak jak w większości państw europejskich) chomik europejski jest gatunkiem objętym ścisłą ochroną. W polskim rozporządzeniu uznano go za gatunek „wymagający ochrony czynnej” (podobnie jak np. żubr, nietoperze itp.). Chroniony jest również w ramach Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej oraz Konwencji Berneńskiej (Konwencji Rady Europy przeciwko utracie różnorodności biologicznej). Taki status gatunku stawia jednoznaczny wymóg bezwzględnej ochrony siedlisk.

WYBRANE ZAKAZY DOTYCZĄCE CHOMIKA:

- zakaz umyślnego zabijania
- zakaz niszczenia siedlisk będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania
- zakaz niszczenia nor.

Komitet Konwencji Berneńskiej uznał gatunek *C. cricetus* za „fundamentalny element dziedzictwa przyrodniczego Europy, który wymaga pilnych działań mających na celu jego ochronę przed wyginięciem”. W Europie Zachodniej (m.in. w Holandii, Francji oraz w Niemczech) od dekad prowadzone są programy ochrony chomika. Od kilku lat podobne działania rozwijane są również w Polsce.

CHOMIK EUROPEJSKI – CHOMIK LUBELSKI – ginący i waleczny

CHOMIK MIESZKA W LUBLINIE

CHOMIK W LUBLINIE

Lublin jest prawdopodobnie jedynym miastem w Europie z tak licznym występowaniem chomika w obrębie zabudowy miejskiej. Zidentyfikowano tu co najmniej 21 obszarów występowania.

Najważniejszym miejscem występowania i rozrodu chomika są Góry Czechowskie, gdzie badania wykazały około 85 czynnych nor. Tamtejsza populacja stanowi swego rodzaju matecznik dla pozostałych mikropopulacji gatunku, które zasilane są przez osobniki z Gór.

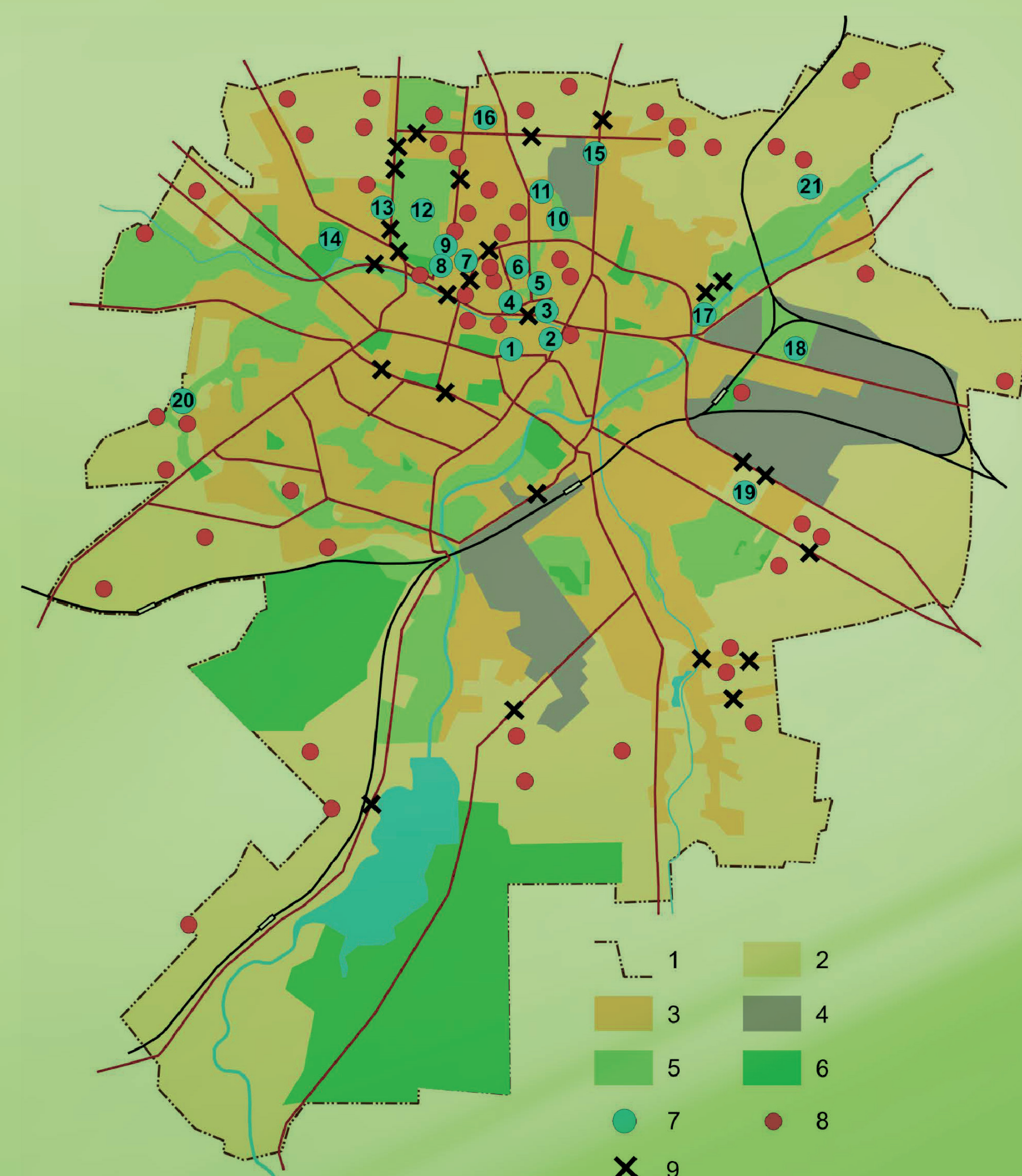
Stanowiska na dawnym poligonie mają wysoki potencjał rozrodczy. Szacuje się, że rocznie rodzi się tam od 500 do ponad 1000 młodych.

Tymczasem większość głównych miejsc występowania chomika na Górkach Czechowskich objęta jest planami intensywnej zabudowy mieszkaniowej...

Góry Czechowskie – najważniejszy w Lublinie obszar występowania chomika europejskiego.

Fot. Ela Krysińska

Lokalizacja obszarów występowania chomika europejskiego w granicach Lublina.

Objaśnienia:

- 1 – granica administracyjna miasta, 2 – grunty orne i nieużytki, 3 – obszary zabudowy miejskiej, 4 – tereny przemysłowe, 5 – tereny porośnięte niską zielenią, 6 – tereny leśne i parki, 7 – obszary rozrodu chomików, 8 – miejsca obserwacji chomików, 9 – miejsca znalezienia martwych chomików na drogach.

Źródło:

Tomasz Buczek, Występowanie chomika europejskiego *Cricetus cricetus* w granicach miasta Lublin, „Chrońmy przyrodę ojczystą” 75 / 2019

CHOMIK W LUBLINIE

Choć największe zagęszczenie dotyczy północnej części miasta, osobniki widywane są w różnych dzielnicach, łącznie ze ścisłym centrum. Nierzadko zdarza się, że giną na drogach oraz w trakcie prac budowlanych. Bywa, że zabijane są celowo, „aby nie komplikowały procedury...” przyznawania pozwoleń na budowę. W mieście o tak istotnej populacji chomika powinny być wprowadzone mechanizmy nadzoru przyrodniczego na etapie planowania i realizacji inwestycji.

Badacze wskazują, że wobec bardzo dynamicznego spadku liczebności na terenach rolniczych miejskie populacje nabierają coraz większego znaczenia dla przetrwania gatunku.

CHOMICZA LUBELSZCZYZNA

Na terenie województwa lubelskiego chomik występuje głównie na obszarze Wyżyny Lubelskiej i Rostocza, m.in. na terenie powiatów zamojskiego, świdnickiego, krasnostawskiego, lubelskiego, tomaszowskiego.

Populację Lubelszczyzny na tle innych można uznać za względnie silną, więc kondycja gatunku w naszym regionie może mieć istotne znaczenie dla zachowania go w skali kraju i Europy.

Konflikty o siedliska chomików pojawiają się przy rozwoju zabudowy oraz przy planowanych inwestycjach drogowych, w tym m.in. planowanej budowie dróg ekspresowych S12 i S17.

Góry Czechowskie – najważniejszy w Lublinie obszar występowania chomika europejskiego.

Fot. Adam Ozimek

Fot. Ela Krysińska

Fot. Ela Krysińska

Fot. Ela Krysińska

CHOMIK EUROPEJSKI – CHOMIK LUBELSKI – ginący i waleczny